

Передмова

Мова — це не лише великий дар природи, розвинутий і вдосконалений за тисячоліття з того часу, відколи людина стала людиною. У новітній час мова стала одним з головних атрибутів кожної національної держави. Україна як держава українського народу (преамбула Конституції) не повинна бути винятком. Тим паче, що в статті 11 Конституції України, про яку так часто забуваємо, виразно сказано: «Держава сприяє консолідації та розвиткові української нації, її історичної свідомості, традицій і культури». У всіх національних державах головний консолідуючий інструмент — це мова. У більшості держав світу мові, як одному з основних атрибутів державності, приділяється така ж увага, як і національній безпеці та добробуту нації.

На жаль, Україна в тому ряду поки що є винятком. В Україні довгі століття й царським, і комуністичним режимом нав'язувалася думка, що мова в житті людини є другорядною вартістю, етнографічним явищем. І такий спосіб мислення ще притаманний багатьом людям. Видатний чеський мислитель Павло Шафарик, картаючи тих, хто намагався онімечувати чехів, сказав: «Народ, що не усвідомлює значення рідної мови для свого вищого духовного життя і сам її покидає й відрікається, виконує над собою самовбивство».

Ці слова, сказані понад півтора століття тому, в Україні й нині дуже актуальні. Хоч риторика денационалізаторів змінилася, проте суть їхня залишається незмінною. Нині вони вже не кажуть про українську мову як про етнографічну вартість, а, заявляючи про права людини, домагаються узаконення незнання в Українській державі державної мови. Окремі з провокаторів-русифікаторів України дійшли до того, що лякають кримінальною відповідальністю за протидію нинішній русифікації. Це нова форма насильства над українською нацією. У середині XIX сторіччя педагог Костянтин Ушинський написав: «І нема насильства нестерпнішого, як те,

Передмова

Мова — це не лише великий дар природи, розвинутий і вдосконалений за тисячоліття з того часу, відколи людина стала людиною. У новітній час мова стала одним з головних атрибутів кожної національної держави. Україна як держава українського народу (преамбула Конституції) не повинна бути винятком. Тим паче, що в статті 11 Конституції України, про яку так часто забуваємо, виразно сказано: «Держава сприяє консолідації та розвиткові української нації, її історичної свідомості, традицій і культури». У всіх національних державах головний консолідуючий інструмент — це мова. У більшості держав світу мові, як одному з основних атрибутів державності, приділяється така ж увага, як і національній безпеці та добробуту нації.

На жаль, Україна в тому ряду поки що є винятком. В Україні довгі століття й царським, і комуністичним режимом нав'язувалася думка, що мова в житті людини є другорядною вартістю, етнографічним явищем. І такий спосіб мислення ще притаманний багатьом людям. Видатний чеський мислитель Павло Шафарик, картаючи тих, хто намагався онімечувати чехів, сказав: «Народ, що не усвідомлює значення рідної мови для свого вищого духовного життя і сам її покидає й відрікається, виконує над собою самовбивство».

Ці слова, сказані понад півтора століття тому, в Україні й нині дуже актуальні. Хоч риторика денационалізаторів змінилася, проте суть їхня залишається незмінною. Нині вони вже не кажуть про українську мову як про етнографічну вартість, а, заявляючи про права людини, домагаються узаконення незнання в Українській державі державної мови. Окремі з провокаторів-русифікаторів України дійшли до того, що лякають кримінальною відповідальністю за протидію нинішній русифікації. Це нова форма насильства над українською нацією. У середині XIX сторіччя педагог Костянтин Ушинський написав: «І нема насильства нестерпнішого, як те,

що хоче відірвати в народу спадщину, створену незчисленними поколіннями його віджилих предків».

Усі розмови про права людини, усі докази, що русифікація була самочинним природним процесом йдуть від лукавого при активній підтримці «руського міра». Його «щупальці» запуснені не тільки на територію України. Непроста мовна ситуація також у балтійських державах колишнього СРСР. Зокрема в Литві нині спільними фронтом за свої «ущемлені права» воюють росіяни та поляки. Офіційна Варшава цьому питанню присвячує багато уваги. Однак у той же час усе частіше чуємо заяви й Польщі, і від молодого покоління громадян Литви польської національності, про аморальність претензій на якісь особливі права (зокрема право на незнання державної мови), бо це свічення нелояльності до литовської держави.

Моральний клімат у країні, а відтак рівень добробуту суспільства не може бути високим, коли частина суспільства є нелояльною до держави, в якій проживає, не визнає її законів та традицій, видаючи наслідки насильства за природний стан. Це протиприродне явище. Воно суперечить логіці та європейській традиції. Тим паче, що в світовій практиці немає такої категорії як денационалізоване корінне населення. Логіка розвитку суспільних процесів така, що ця частина суспільства, яка по нинішній день таким себе вважає, рано чи пізно повернеться до традицій та мови батьків. Це повернення буде значно легшим, коли стане зрозумілою логіка та механізми, якими заганяли українців у російське геополітичне стійло, фундаментом якого була й понині залишається, російська мова. Пропонована Вашій увазі книжка покликана допомогти більш глибокого зрозуміти цю логіку й допомогти повернутися до прописаних в Основному законі України історичної свідомості, традицій і культури української нації — підвалин української державності.

що хоче відірвати в народу спадщину, створену незчисленними поколіннями його віджилих предків».

Усі розмови про права людини, усі докази, що русифікація була самочинним природним процесом йдуть від лукавого при активній підтримці «руського міра». Його «щупальці» запуснені не тільки на територію України. Непроста мовна ситуація також у балтійських державах колишнього СРСР. Зокрема в Литві нині спільними фронтом за свої «ущемлені права» воюють росіяни та поляки. Офіційна Варшава цьому питанню присвячує багато уваги. Однак у той же час усе частіше чуємо заяви й Польщі, і від молодого покоління громадян Литви польської національності, про аморальність претензій на якісь особливі права (зокрема право на незнання державної мови), бо це свічення нелояльності до литовської держави.

Моральний клімат у країні, а відтак рівень добробуту суспільства не може бути високим, коли частина суспільства є нелояльною до держави, в якій проживає, не визнає її законів та традицій, видаючи наслідки насильства за природний стан. Це протиприродне явище. Воно суперечить логіці та європейській традиції. Тим паче, що в світовій практиці немає такої категорії як денационалізоване корінне населення. Логіка розвитку суспільних процесів така, що ця частина суспільства, яка по нинішній день таким себе вважає, рано чи пізно повернеться до традицій та мови батьків. Це повернення буде значно легшим, коли стане зрозумілою логіка та механізми, якими заганяли українців у російське геополітичне стійло, фундаментом якого була й понині залишається, російська мова. Пропонована Вашій увазі книжка покликана допомогти більш глибокого зрозуміти цю логіку й допомогти повернутися до прописаних в Основному законі України історичної свідомості, традицій і культури української нації — підвалин української державності.

Русифікація як конфлікт цивілізацій

Документально зафіксовано, що з боку Росії наступ на українську мову й культуру почався після приходу (внаслідок чергового перевороту) на царський престол у Московії в 1613 році нової династії — Романових. Хоч про прихід тут можна лише умовно говорити. Після згасання московської лінії Рюриковичів, яка обірвалася зі смертю в 1598 році сина Івана Грозного — Федора, у Московщині почалася боротьба за владу. А в приєднаних до неї землях чинилися спроби звільнитися від московської залежності.

Головними фігурантами боротьби за місце третього царя Московії був Борис Годунов та Федір Романов.

Першим царем Московії став уже правлячий на той час князь Іван IV (Грозний). Шляхом загравань з правителями Орди він у 1547 році був вінчаний на царя Московського. Російські історики твердять, що разом з отриманням царської корони він оголосив себе спадкоємцем візантійського імператора та князем всієї Русі. І титули ці передавалися в спадок усім наступними царям.

Чи так воно було насправді, є сумніви, враховуючи, нині вже доведене велике фальшування історії Московського краю започатковане в час Катерини II. На основі нині доступних історичних матеріалів є серйозні підстави для твердження, що всі «всєярускіє» титули Івана Грозного — пізніша приписка на обґрунтування «законного» права московських царів на володіння ними територією України.

15 років боротьби за владу в Московії, які супроводжувалися переворотами, виснажили Московське царство. У Миколи Костомарова читаємо «Москва знаходилась в розвалинах». Тому не так то вже важко стало Федору Романову (на той час монаху) переконати членів боярського земського собору віддати в 1613

Русифікація як конфлікт цивілізацій

Документально зафіксовано, що з боку Росії наступ на українську мову й культуру почався після приходу (внаслідок чергового перевороту) на царський престол у Московії в 1613 році нової династії — Романових. Хоч про прихід тут можна лише умовно говорити. Після згасання московської лінії Рюриковичів, яка обірвалася зі смертю в 1598 році сина Івана Грозного — Федора, у Московщині почалася боротьба за владу. А в приєднаних до неї землях чинилися спроби звільнитися від московської залежності.

Головними фігурантами боротьби за місце третього царя Московії був Борис Годунов та Федір Романов.

Першим царем Московії став уже правлячий на той час князь Іван IV (Грозний). Шляхом загравань з правителями Орди він у 1547 році був вінчаний на царя Московського. Російські історики твердять, що разом з отриманням царської корони він оголосив себе спадкоємцем візантійського імператора та князем всієї Русі. І титули ці передавалися в спадок усім наступними царям.

Чи так воно було насправді, є сумніви, враховуючи, нині вже доведене велике фальшування історії Московського краю започатковане в час Катерини II. На основі нині доступних історичних матеріалів є серйозні підстави для твердження, що всі «всєярускіє» титули Івана Грозного — пізніша приписка на обґрунтування «законного» права московських царів на володіння ними територією України.

15 років боротьби за владу в Московії, які супроводжувалися переворотами, виснажили Московське царство. У Миколи Костомарова читаємо «Москва знаходилась в розвалинах». Тому не так то вже важко стало Федору Романову (на той час монаху) переконати членів боярського земського собору віддати в 1613

році царський престол на той час ще юному синові Федора — Михайлу Романову.

Проте не стільки він, а його батько після звільнення з польського полону в 1618 році став фактичним правителем московського царства. І то абсолютним, бо, окрім політичної влади, отримав усю повноту влади церковної, ставши четвертим в історії московським Патріархом. Під тогочасними державними актами стоять не тільки царські, а й патріарші підписи. Це свідчення, що наступ на українську мову здійснювався не лише за ініціативою влади, що було продиктоване жадобою розширення простору влади. Цей наступ здійснювався й по церковній лінії. Нині широко цитується в літературі вислів московського Патріарха Іоакима (у миру дворянина Савелова) з 1689 року: «Когда будет много языков, то великая смута пойдет по земле». Він лякав смутою, не зважаючи, що таке мислення прямо суперечить тому, що проповідується в Святому письмі. Там у Новому Завіті багато разів сказано, що з проповіддю до народів треба звертатися мовою тих народів.

Це Іоаким-Савелов мобілізував владу боротися з усім інославіям. А російським царям залишив заповіт «не сближаться с ... и прочими иноверцами, не назначают их на высшие должности ни в армии, ни в суде (...), запретить строительство любых неправославных молитвенных сооружений, а все уже построенные снести»...

Нині в Росії доби Путіна династію Романових, як і Сталіна, подають у якості символу історичної могутності імперії. Проте мало-хто згадує історичні праці XIX століття, в яких чорним по білому сказано, що Романови насправді ніякі не Романови. За одними даними це іногородці, споріднені з правителями Орди. За іншими — вихідці з Орди.

Родоначальниками дому Романових були Андрій Кобила та його рідний брат Федір Шевляга. Від них пішов ряд боярських родів. Серед них Федір Кішка. Проте його внуки вже не звалися

році царський престол на той час ще юному синові Федора — Михайлу Романову.

Проте не стільки він, а його батько після звільнення з польського полону в 1618 році став фактичним правителем московського царства. І то абсолютним, бо, окрім політичної влади, отримав усю повноту влади церковної, ставши четвертим в історії московським Патріархом. Під тогочасними державними актами стоять не тільки царські, а й патріарші підписи. Це свідчення, що наступ на українську мову здійснювався не лише за ініціативою влади, що було продиктоване жадобою розширення простору влади. Цей наступ здійснювався й по церковній лінії. Нині широко цитується в літературі вислів московського Патріарха Іоакима (у миру дворянина Савелова) з 1689 року: «Когда будет много языков, то великая смута пойдет по земле». Він лякав смутою, не зважаючи, що таке мислення прямо суперечить тому, що проповідується в Святому письмі. Там у Новому Завіті багато разів сказано, що з проповіддю до народів треба звертатися мовою тих народів.

Це Іоаким-Савелов мобілізував владу боротися з усім інославіям. А російським царям залишив заповіт «не сближаться с ... и прочими иноверцами, не назначают их на высшие должности ни в армии, ни в суде (...), запретить строительство любых неправославных молитвенных сооружений, а все уже построенные снести»...

Нині в Росії доби Путіна династію Романових, як і Сталіна, подають у якості символу історичної могутності імперії. Проте мало-хто згадує історичні праці XIX століття, в яких чорним по білому сказано, що Романови насправді ніякі не Романови. За одними даними це іногородці, споріднені з правителями Орди. За іншими — вихідці з Орди.

Родоначальниками дому Романових були Андрій Кобила та його рідний брат Федір Шевляга. Від них пішов ряд боярських родів. Серед них Федір Кішка. Проте його внуки вже не звалися

ні Кобилами, ні Кішками, а Захарініми. У наступному поколінні — Захарініми-Юрініми. Один з них — Микита, який зумів стати найближчим соратником Івана Грозного, чомусь вирішив змінити прізвище на більш милозвучне та взяти його від імені батька свого Романа, ставши Микитою Романовим. І так на політичну арену Московщини вийшов новий боярський рід Романових. Володимир Білінський у першій книзі тритомника «Країна Моксель» про коріння нової династії московських правителів написав: Романови — звичайні бояри, такої знаті серед слов'ян, татар і фінів — десятки тисяч.

Якщо хтось цурається імені свого роду, то чи можна очікувати від нього поваги до роду та звичаїв ближнього? Тому Романови, посівши царський трон, повели безпощадну боротьбу з неприйнятним для ординського мислення вільнодумством, яке йшло з теренів України, та з носієм того вільнодумства — мовою українського краю. Це був початок наступу московитів, які згодом зреклися власного імені, назвавши себе, за царським велінням, «русскімі», на українську історію, культуру й мову, який був при всіх правителях і не припинився зі здобуттям Україною незалежності.

Щоб зрозуміти природу цього явища, необхідно врахувати, що йдеться про дві різні цивілізації й породжені ними дві різні ментальності. Характерною ознакою однієї з них є винайдення плуга, висока культура обробітку землі й вирощування злаків, тоді як діаметральною протилежністю до цих ознак є життя людей у землянках, полювання на хижих звірів, формування характерів кочівників, сенс життя яких — насолода від кривавої бойні зі звірами й людьми.

Про відмінність цивілізацій часто говорять і вчені, і письменники. Багато уваги тому присвячує вже згадуваний Володимир Білінський. У даній ситуації не станемо цитувати українських авторів, а наведемо думку всесвітньо відомого російського мислителя Федора Достоєвського. Про росіянина,

ні Кобилами, ні Кішками, а Захарініми. У наступному поколінні — Захарініми-Юрініми. Один з них — Микита, який зумів стати найближчим соратником Івана Грозного, чомусь вирішив змінити прізвище на більш милозвучне та взяти його від імені батька свого Романа, ставши Микитою Романовим. І так на політичну арену Московщини вийшов новий боярський рід Романових. Володимир Білінський у першій книзі тритомника «Країна Моксель» про коріння нової династії московських правителів написав: Романови — звичайні бояри, такої знаті серед слов'ян, татар і фінів — десятки тисяч.

Якщо хтось цурається імені свого роду, то чи можна очікувати від нього поваги до роду та звичаїв ближнього? Тому Романови, посівши царський трон, повели безпощадну боротьбу з неприйнятним для ординського мислення вільнодумством, яке йшло з теренів України, та з носієм того вільнодумства — мовою українського краю. Це був початок наступу московитів, які згодом зреклися власного імені, назвавши себе, за царським велінням, «русскімі», на українську історію, культуру й мову, який був при всіх правителях і не припинився зі здобуттям Україною незалежності.

Щоб зрозуміти природу цього явища, необхідно врахувати, що йдеться про дві різні цивілізації й породжені ними дві різні ментальності. Характерною ознакою однієї з них є винайдення плуга, висока культура обробітку землі й вирощування злаків, тоді як діаметральною протилежністю до цих ознак є життя людей у землянках, полювання на хижих звірів, формування характерів кочівників, сенс життя яких — насолода від кривавої бойні зі звірами й людьми.

Про відмінність цивілізацій часто говорять і вчені, і письменники. Багато уваги тому присвячує вже згадуваний Володимир Білінський. У даній ситуації не станемо цитувати українських авторів, а наведемо думку всесвітньо відомого російського мислителя Федора Достоєвського. Про росіянина,

який опинився за кордоном простору російської культури, російський мислитель написав: «Я радше все життя проживу в шатрі, ніж поклонюся німецькому богові. Я живу в Німеччині недовго, проте все, що я встиг тут побачити, обурює мою татарську кров. Робити, як віл (...) Ні! Я волю «дебоширить по-русски».

З того часу минуло понад півтора століття, проте мислення не змінилося. Багато-хто з нині сущих в Україні воліє «дебоширить по-русски», ніж елементарно вивчити мову українського народу, інтегруватися в українську культуру та ментальність. Багато хто вдає, що його цивілізаційною місією є формування простору дії сили, у якому не існує ні писаного, ні звичаєвого права.

Історія прогнення нав'язати Україні цей простір має коріння в сивій давнині. Перші згадки про це датовані кінцем XI — початком XII сторіччя. Найвідоміша з них — літописний запис про пограбування Києва Володимиро-Суздальським князем Андрієм Боголюбським. Ця подія мала місце 8—12 березня 1169 року.

Упродовж віків у взаєминах Руси-України з її північним сусідом таких пограбувань була тьма-тьмуща. Згодом, уже в царські часи, пряме пограбування набуває більш вишуканих форм — добре нині відомих економічних блокад. Проте куди страшнішим від економічного поневолення було поневолення душі, знищення віри й мови. Тому основний акцент робимо на нищенні української мови, яка за наказом правителів повинна була стати «великоруською».

(...) хто матір забуває, Того Бог карає.

Тарас Шевченко (1814 — 1861)

30 вересня 1842 року вже відомий на той час поет Тарас Шевченко в листі до приятеля, українського письменника Якова

який опинився за кордоном простору російської культури, російський мислитель написав: «Я радше все життя проживу в шатрі, ніж поклонюся німецькому богові. Я живу в Німеччині недовго, проте все, що я встиг тут побачити, обурює мою татарську кров. Робити, як віл (...) Ні! Я волю «дебоширить по-русски».

З того часу минуло понад півтора століття, проте мислення не змінилося. Багато-хто з нині сущих в Україні воліє «дебоширить по-русски», ніж елементарно вивчити мову українського народу, інтегруватися в українську культуру та ментальність. Багато хто вдає, що його цивілізаційною місією є формування простору дії сили, у якому не існує ні писаного, ні звичаєвого права.

Історія прогнення нав'язати Україні цей простір має коріння в сивій давнині. Перші згадки про це датовані кінцем XI — початком XII сторіччя. Найвідоміша з них — літописний запис про пограбування Києва Володимиро-Суздальським князем Андрієм Боголюбським. Ця подія мала місце 8—12 березня 1169 року.

Упродовж віків у взаєминах Руси-України з її північним сусідом таких пограбувань була тьма-тьмуща. Згодом, уже в царські часи, пряме пограбування набуває більш вишуканих форм — добре нині відомих економічних блокад. Проте куди страшнішим від економічного поневолення було поневолення душі, знищення віри й мови. Тому основний акцент робимо на нищенні української мови, яка за наказом правителів повинна була стати «великоруською».

(...) хто матір забуває, Того Бог карає.

Тарас Шевченко (1814 — 1861)

30 вересня 1842 року вже відомий на той час поет Тарас Шевченко в листі до приятеля, українського письменника Якова